

DALYVAVIMAS VIEŠUOSIUOSE PIRKIMUOSE JUNG TINĖJE VEIKLOJE¹

Kaip nepažeisti konkurencijos taisyklių?

Jungtinė veikla yra teisėta įmonių bendradarbiavimo forma. Įmonės turi teisę dalyvauti viešuosiuose pirkimuose jungtinės veiklos sutarčių pagrindu, tačiau toks įmonių bendradarbiavimas turi būti objektyviai reikalingas ir neriboti konkurencijos. Jungtinės veiklos institutas viešuosiuose pirkimuose yra skirtas visų pirma mažesnėms ar kitoms dalyvavimo pirkime sąlygų pavieniui neatitinkančioms įmonėms. Būtent tokių įmonių bendradarbiavimas atveria viešuosius pirkimus platesnei konkurencijai ir nesumažina potencialių pasiūlymų skaičiaus, kurių perkančioji organizacija galėtų sulaukti pirkime. Savarankiškais pasiūlymais galinčios konkuruoti įmonės bendrą dalyvavimą pirkime galėtų pateisinti nebent, jeigu tokio bendradarbiavimo nauda vartotojams nusvertų jo neigiamas pasekmes.

► Kada galimas dalyvavimas viešajame pirkime jungtinės veiklos grupėje?

Įmonės gali sudaryti jungtinės veiklos sutartis su kitomis įmonėmis, jeigu jos:

1) **Nėra realios ar potencialios konkurentės.** Taip gali būti tuo atveju, kai susitarimo šalys teikia įvairias paslaugas, kurios dalyvaujant konkurse yra viena kitą papildančios paslaugos. Taip gali būti ir tuo atveju, kai įmonės sudaro vieną ekonominį vienetą, pavyzdžiui, patronuojanti ir patronuojamoji įmonė.

2) **Objektyviai negali pateikti pasiūlymo viešajame pirkime savarankiškai,** pavyzdžiui:²

- neatitinka viešojo pirkimo sąlygose numatytų reikalavimų;
- neturi pakankamai techninių pajėgumų, priemonių ar reikalingos įrangos sutarčiai vykdyti;
- sutarčiai vykdyti trūksta reikalingų žinių ar personalo.

1] Pateikiami paaiškinimai gali būti aktualūs vertinant ir kitokios teisinės formos nei jungtinė veikla įmonių bendradarbiavimo teisėtumą.

2] Pateiktas kriterijų sąrašas yra pavyzdinis ir nėra baigtinis.

Vertinimas, ar įmonė gali dalyvauti pirkime savarankiškai, visų pirma priklauso nuo konkretaus viešojo pirkimo sąlygų. Net jei įmonė atitinka viešojo pirkimo sąlygas, būtina įvertinti, ar įmonė iš tikrųjų galėtų savarankiškai įvykdyti sutartį, atsižvelgiant į konkretaus atvejo individualias aplinkybes, pavyzdžiui, įmonės dydį ir dabartinius bei būsimus pajėgumus, projekto keliamos finansinės rizikos lygį, projektui reikalingų investicijų dydį.

Sąvokos „kvalifikacijos turėjimas“ ir „kvalifikaciją patvirtinančio dokumento turėjimas“ nėra tapačios. Dėl šios priežasties aukščiau nurodyti kriterijai, pagrindžiantys ūkio subjektų bendradarbiavimo objektyvų būtinumą, negali būti taikomi tik formaliai, siekiant pateisinti nepagrįstus konkurencijos ribojimus.

Pavyzdžiui, jeigu ūkio subjektas sąmoningai nepasitvirtina vidaus dokumentų, kuriuos turėti yra privaloma, siekiant dalyvauti pirkime, toks „kvalifikacijos trūkumas“ neturėtų būti laikomas pakankamu pagrindu siekiant pagrįsti objektyvų būtinumą bendradarbiauti su kitu ūkio subjektu. Siekiant įvertinti, ar ūkio subjektų bendradarbiavimas yra objektyviai būtinas, reikia atsižvelgti į tai, ar jie gali padidinti savo pajėgumus neribodami konkurencijos (pavyzdžiui, pasisamdydami trūkstamą darbuotoją, kooperuodamiesi su ūkio subjektu, kuris nėra (potencialus) konkurentas, ir pan.).

3) Susitarimas pateisinamas Konkurencijos įstatymo 6 straipsnyje numatyta išimtimi.

Konkurenciją ribojančių susitarimų draudimas netaikomas išimtiniais atvejais, t. y. tuomet, jeigu susitarimas: 1. skatina techninę ar ekonominę pažangą arba pagerina prekių gamybą ar paskirstymą ir taip sudaro galimybes vartotojams gauti papildomos naudos; 2. nelemia susitariančių šalių veiklos apribojimų, kurie nėra būtini tiems tikslams pasiekti; 3. nesuteikia susitarimo šalims galimybės riboti konkurencijos didelėje atitinkamos rinkos dalyje. Pareiga įrodyti, kad susitarimas atitinka išimties sąlygas, tenka išimtimi besinaudojančiai šaliai.

Pagrindinė taisyklė – jeigu pirkime galite dalyvauti savarankiškai, jame reikia dalyvauti savarankiškai!

Dalyvavimas pirkime remiantis jungtine veikla **gali kelti riziką, jei:**

- analogiškuose arba panašiuose pirkimuose dalyvavote savarankiškai, o dabar sudarydami jungtinės veiklos sutartį;
- atitinkate minimalius pirkimo reikalavimus, bet dalyvaujate pirkime kartu, nors neturite aiškaus jungtinės veiklos efektyvumo ar naudos pagrindimo;
- jungtinės veiklos pagrindu pirkime dalyvaujate su didesniu ūkio subjektų skaičiumi nei reikalinga sutarčiai vykdyti;
- dalyvaudami pirkime jungtinės veiklos pagrindu, keičiatės informacija, kuri nesusijusi su pirkimu, pavyzdžiui, komerciniais planais ir pan.

Teisėto įmonių bendradarbiavimo pavyzdys

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą antivirusinei programai kartu su tinklo apsaugos įranga įsigyti. Tiekėjas nori pateikti pasiūlymą perkančiajai organizacijai, tačiau gali pateikti pasiūlymą tik dėl antivirusinės programos, nes neturi galimybės įsigyti specifikaciją atitinkančios tinklo apsaugos įrangos. Tiekėjas pasiūlo kitai įmonei, kuri platina atitinkamą tinklo apsaugos įrangą, tačiau neprekiauja antivirusinėmis programomis, kartu dalyvauti pirkime, pateikti bendrą pasiūlymą ir laimėjimo atveju perkančiajai organizacijai parduoti reikiamą antivirusinę programą bei tinklo apsaugos įrangą.

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą dėl priverstinio transporto priemonių nuvežimo, pervežimo, perkėlimo ir saugojimo paslaugų teikimo. Įmonė, turinti didelį kiekį saugojimo aikštelių Šiaulių apskrityje, bet neturinti tralų transporto priemonių nuvežimui, pasiūlė teikti vieną bendrą pasiūlymą transporto įmonei, kuri veikia toje pačioje apskrityje, turi reikiamą kiekį tralų ir kitos reikalingos įrangos transporto priemonių nuvežimui. Nė viena iš šių įmonių neteikia reikiamų paslaugų visa apimtimi, todėl savarankiškai negalėtų pateikti pasiūlymo pirkime.

Tikėtino pažeidimo pavyzdys

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą antivirusinei programai kartu su tinklo apsaugos įranga įsigyti. Tinklo apsaugos įrangai nustatyti specifiniai parametrai, kuriuos atitinka tik vieno gamintojo gaminama tinklo apsaugos įranga, kurią platinti Lietuvoje įgaliotos tik trys įmonės. Šios įmonės taip pat prekiauja antivirusinėmis programomis. Visų trijų įmonių vadovai susitaria kartu dalyvauti pirkime jungtinės veiklos sutarties pagrindu ir perkančiajai organizacijai pateikti vieną bendrą pasiūlymą dėl antivirusinės programos ir tinklo apsaugos įrangos pardavimo, nors galėtų dalyvauti pirkime savarankiškai ir pateikti perkančiajai organizacijai atskirus konkuruojančius pasiūlymus.

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą dėl priverstinio transporto priemonių nuvežimo, pervežimo, perkėlimo ir saugojimo paslaugų teikimo. Įmonė, kuri atitinka visus pirkimo reikalavimus bei turi faktinį pajėgumą dalyvauti konkurse savarankiškai, t. y. turi pakankamą kiekį saugojimo aikštelių Šiaulių apskrityje, taip pat tralų ir kitos reikalingos įrangos transporto priemonių nuvežimui, sudaro jungtinės veiklos sutartį ir teikia vieną bendrą pasiūlymą pirkime su įmone, kuri turi tralų ir kitos reikalingos įrangos transporto priemonių nuvežimui, bet neturi transporto priemonių saugojimo aikštelių. Šiauliuose yra nemažai įmonių, turinčių pirkimo sąlygas atitinkančių aikštelių.

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą dėl gatvių ir šaligatvių tiesimo bei apšvietimo įrengimo. Pirkimas yra suskirstytas į penkias dalis. Įmonė, teikianti gatvių tiesimo bei apšvietimo projektavimo paslaugas ir atitinkanti pirkimo kvalifikacinius reikalavimus, pateikė savarankišką pasiūlymą dviejose pirkimo dalyse. Minėta įmonė, atsižvelgdama į savo faktinį pajėgumą ir negalėjimą įvykdyti visos sutarties savarankiškai dėl elektros ir gatvių apšvietimo darbų apimties, pasiūlė pateikti bendrą pasiūlymą likusiose trijose pirkimo dalyse įmonei, kuri specializuojasi elektros ir apšvietimo projektavimo srityje ir savarankiškai negalėtų pateikti pasiūlymo pirkime.

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą valstybinio darželio statyboms. Tiekėjas, atitinkantis kvalifikacinius reikalavimus, nori pateikti pasiūlymą perkančiajai organizacijai, tačiau numatytu statybų laikotarpiu vis dar vykdys kitą projektą, kurio statyboms reikalinga didžioji tiekėjo darbuotojų bei turimos įrangos dalis. Tiekėjas pasiūlo kitai statybų įmonei, kuri numatytu statybų laikotarpiu turi darbo jėgos resursų,

Pirmoji iš bendrą pasiūlymą pateikusių įmonių galėtų dalyvauti pirkime savarankiškai ir pateikti perkančiajai organizacijai pasiūlymą, tuo tarpu įmonė, neturinti aikštelių, galėtų teikti bendrą pasiūlymą su viena iš Šiauliuose aikštelių turinčių ir pirkime galinčių dalyvauti įmonių. Tokiu atveju perkančioji organizacija galėtų gauti daugiau konkuruojančių pasiūlymų.

Perkančioji organizacija paskelbė konkursą karinio miestelio statyboms, kurių metu bus reikalingos įmonės, atliekančios pastatų statymo, kelių tiesimo ir elektros darbus. Pirkimas suskirstytas į penkias dalis. Trys įmonės, kurios teikia visas minėtas paslaugas, nusprendė pateikti vieną bendrą pasiūlymą visose penkiose pirkimo dalyse. Kiekviena iš šių įmonių galėtų savarankiškai teikti pasiūlymus bent į dvi arba tris pirkimo dalis, o dalims, kurių negali savarankiškai įgyvendinti, galėtų pateikti bendrą pasiūlymą. Tuo atveju, jeigu įmonės teiktų individualius pasiūlymus toms pirkimo dalims, kurias gali įgyvendinti savarankiškai, ir sudarytų jungtinės veiklos sutartis tik dėl tų pirkimo dalių, kurių įvykdyti savarankiškai nėra pajėgios, perkančioji organizacija gautų daugiau konkuruojančių pasiūlymų.

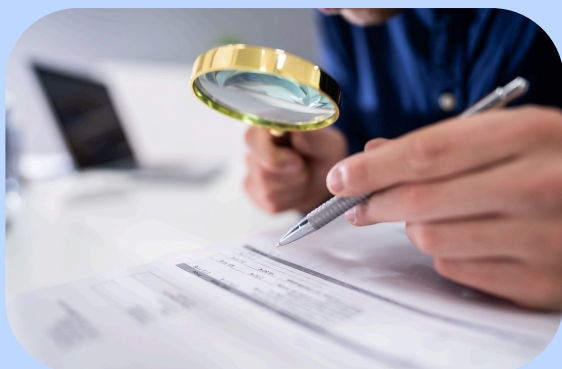
Perkančioji organizacija paskelbė konkursą mokyklų renovavimo darbams Vilniuje. Dvi statybų bendrovės, kiekviena užimančios didelę rinkos dalį, pateikė bendrus pasiūlymus keliolikoje pirkimų. Tiekėjai teikė bendrus pasiūlymus, remdamiesi tuo, kad vienas iš tiekėjų planuoja vykdyti projektus ateityje, todėl gali neturėti pakankamai įrangos ir darbuotojų teikti paslaugas pagal pirkimo sutartį, jeigu laimėtų visus pirkimus,

tačiau viena neatitinka minimalių pirkime nustatytų kvalifikacijos reikalavimų, teikti bendrą pasiūlymą pirkime.

kuriuose galbūt dalyvaus. Vis dėlto papildomų darbuotojų samdymas, įrangos nuoma yra įprasta praktika statybų srityje, o bendras galimų ateities rizikų valdymas negali pagrįsti objektyvaus būtinumo sudaryti konkurenciją ribojančius susitarimus, dėl kurių perkančioji organizacija prarado galimybę gauti du konkuruojančius pasiūlymus.

➤ Į ką reikėtų atkreipti dėmesį ir ką atlikti prieš sudarant jungtinės veiklos sutartį?

- Įvertinti, ar bendradarbiavimas su kita įmone yra objektyviai būtinas dar prieš sutariant bendradarbiauti.
- Įvertinti, ar potencialus partneris nėra Jūsų (potencialus) konkurentas.
- Užtikrinti, kad bendradarbiavimas nebūtų perteklinis ir nesudarytų prielaidų riboti konkurenciją plačiau nei būtina:
 - komunikacija tarp partnerių turi būti apribota tik jungtinės veiklos projektu;
 - neturi būti keičiamasi pertekline strateginio pobūdžio (komerciškai jautria) informacija bei svarstomi klausimai, susiję su individualia tiekėjų veikla, pavyzdžiui, kitiems užsakovams (klientams) siūlomomis kainomis, dalyvavimu kituose pirkimuose, ateities planais. Daugiau informacijos galite rasti [čia](#);
 - įvertinti, ar bendradarbiauti susitarta tik tuose pirkimuose, kuriuose įmonės objektyviai negali dalyvauti savarankiškai.
- Užtikrinti, kad jungtinė veikla netaptų sistema, pakeičianti individualų konkuravimą.

Rekomenduojame išsaugoti įrodymus, patvirtinančius, kokie duomenys buvo vertinami ir kuo remiantis nuspręsta, kad bendradarbiavimas su kita įmone yra objektyviai būtinas.

Kaip elgtis, jei esate sudarę neteisėtą susitarimą?

Jeigu įsivertinę sudarytas jungtinės veiklos sutartis manote, kad galimai esate sudarę draudžiamą susitarimą, siūlome:

- pakeisti arba nutraukti sudarytas jungtinės veiklos sutartis (pavyzdžiui, jeigu dar nesate pateikę bendro pasiūlymo perkančiajai organizacijai kartu su partneriu ir galite pateikti savarankišką pasiūlymą);
- pasinaudoti atleidimo nuo Konkurencijos tarybos skiriamų baudų programa. Daugiau informacijos apie atleidimo nuo baudų tvarką rasite [čia](#).

Konkurencijos tarybos veiklos prioritetas

Vertindama įmonių bendrą dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, Konkurencijos taryba prioritetą teiks atvejams, kuriuose bendradarbiavimas kelia aiškų konkurencijos ribojimo pavojų – kai dalyviai akivaizdžiai galėjo pateikti savarankiškus pasiūlymus ir bendradarbiavimas nesukuria realios naudos perkančiajai organizacijai. Jei vertinant bendradarbiavimo susitarimus kyla neapibrėžtumas dėl ūkio subjektų galimybių dalyvauti savarankiškai, Konkurencijos taryba vertins, ar tyrimo atlikimo tikslingumas konkrečiu atveju atitinka Konkurencijos tarybos veiklos prioritetą.

Atmintinė nėra privalomas norminio pobūdžio teisės aktas. Konkurencijos taryba Konkurencijos įstatymo pažeidimus nustato tik atlikusi išsamų konkrečios situacijos vertinimą.

KYLA PAPILDOMŲ KLAUSIMŲ?

Pasikonsultuoti su Konkurencijos tarybos Draudžiamų susitarimų tyrimo grupės ekspertais galite telefonu ir el. paštu. Kontaktiniai duomenys skelbiami institucijos svetainėje kt.gov.lt.

